

BIBLIOGRAFICKÁ REŠERŠE č. 4/2018

Počet záznamů: 25

MĚSTSKÝ LIDOVÝ SOUD PLZEŇ A KLATOVY (1945–1946)

Osudy odsouzených a rozhodnutí soudů

Klíčová slova a předmětová hesla

retribuce, retribuční justice, retribuční soudnictví, retribuční procesy, retribuční právo, retribuční dekrety, soudní procesy, kolaborace, válečné zločiny, lidové soudy, mimořádné lidové soudy, MLS Plzeň, MLS Klatovy, 1945–1946

ÚVOD

Bibliografická rešerše se svým zaměřením vztahuje k tématům retribučního soudnictví a mimořádných lidových soudů. Ve svém výčtu vedle všeobecného pohledu na dané téma zohledňuje oblast Plzeňska a Klatovska v letech 1945–1946. Informace pro rešerši byly čerpány z různých zdrojů, z důvodu dostupnosti dokumentů byly ale přednostně zvoleny informační zdroje SVKUL. Dále se vyhledávání rozšířilo na veřejně přístupné všeobecné a bibliografické databáze a volné EIZ umožňující prohledávat plné texty a obsahy dokumentů, zvláště pak na portál Knihovny.cz, který současně poskytuje přístup do katalogů jednotlivých knihoven ČR. Přehled všech použitých zdrojů je uveden v analytickém listu. Rešerše tak zahrnuje převážně dokumenty z fondu SVKUL – u těchto záznamů jsou pro snazší orientaci v online katalogu knihovny uvedeny signatury – a dokumenty přístupné online. Odkazy na plné texty byly doplněny u záznamů akademických prací a elektronických zdrojů, částečně u monografií a článků. Některé záznamy monografií jsou doplněny o anotace, jejichž text byl převzat v nezměněném tvaru z portálu Knihovny.cz.

ANALYTICKÝ LIST

Jazyk rešerše: český

Jazyk dokumentů:

- česky: 25

Časové vymezení: 1945–1946

Časové vymezení dokumentů: 1945–2018

Geografické vymezení: ČR (Plzeň, Klatovy)

Druhy dokumentů:

- monografie: 13
- články a stati: 2
- periodické dokumenty: 1
- akademické práce: 7
- elektronické zdroje: 2

Z toho dokumenty dostupné též elektronicky (plný text či částečné zobrazení): 11

Řazení záznamů:

A) podle typu dokumentu

B) dále abecedně podle autora – sestupně

ZDROJE

- **katalogy a databáze SVKUL**
 - online katalog SVKUL
- **databáze a volné elektronické informační zdroje dostupné na internetu**
 - Google Books – zpřístupňuje naskenované (digitalizované) knihy knihoven; knihy mají různé způsoby zobrazení podle toho, jak to umožňuje autorský zákon (úplné zobrazení, omezený náhled)
 - Google Scholar – umožňuje vyhledávání odborné literatury z různých českých i zahraničních zdrojů (články, disertační práce, knihy, citace)
 - Knihovny.cz – portál poskytuje jednotný přístup ke službám knihoven v České republice. Umožňuje vyhledávat z jednoho místa ve všech jejich katalozích.
 - Souborný katalog ČR (SKC) – souborný elektronický katalog soustřeďuje údaje o dokumentech ve fondech spolupracujících českých knihoven a institucí
 - Theses.cz – systém pro odhalování plagiátů mezi závěrečnými pracemi, slouží jako národní registr závěrečných prací a jako úložiště prací pro vyhledávání plagiátů
 - Výběr článků v českých novinách a časopisech (ANL) – bibliografická databáze článků v českých novinách, časopisech a sbornících od r. 1991

Přehled použitých zkratk:

EIZ – elektronické informační zdroje

MLS – Mimořádný lidový soud

SVKUL – Severočeská vědecká knihovna Ústí nad Labem

MONOGRAFIE

1. BORÁK, Mečislav. *Retribuce v ČSR a národní podoby antisemitismu: židovská problematika a antisemitismus ve spisech mimořádných lidových soudů a trestních komisí ONV v letech 1945–1948: (sborník příspěvků)*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky, 2002. ISBN 80-86224-35-X.
2. BORÁK, Mečislav. *Spravedlnost podle dekretu: retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě (1945–1948)*. Šenov u Ostravy: Tilia, 1998. ISBN 80-86101-07-X. Dostupné také z: https://www.mecislavborak.cz/dokumenty/publikace/knihy/14-Spravedlnost_podle_dekretu.pdf
3. FROMMER, Benjamin. *Národní očista: retribuce v poválečném Československu*. Praha: Academia, 2010. Novověk. ISBN 978-80-200-1838-0. (SVKUL; N217505) **Anotace:** Kniha osvětluje stíhání více než jednoho sta tisíc podezřelých válečných zločinců a kolaborantů prostřednictvím českých soudů a trestních komisí po 2. světové válce. Pro českého čtenáře může být pro svůj pohled na československou cestu od nacistické okupace ke stalinské diktatuře v mnohých směrech překvapením. Na rozdíl od publikací, které vykreslují retribuci spíše jako politickou spravedlnost prosazovanou komunisty, autorova práce, oproštěná od jakýchkoliv politických vlivů anebo stále se opakujících tradičních zkreslujících výkladů, je dokladem, že až do Února 1948 existovala u soudů a příslušných komisí upřímná snaha o objektivní posouzení viny. Potrestání kolaborantů a válečných zločinců představovalo opravdový, i když problematický pokus vyrovnat se se zločiny minulosti, včetně těch, které spáchali sami Češi. – Web obalkyknih.cz
4. JANÁK, Dušan. *Kapitoly o československém vězeňství 1945–1955: historické souvislosti, právní základy a politické aspekty*. Opava: Slezské zemské muzeum, 2002. ISBN 80-86224-34-1. (SVKUL; N204851)
5. JARKOVSKÁ, Lucie. *Odplata, či spravedlnost?: mimořádné lidové soudy 1945–1948 na Královéhradecku*. Praha: Prostor, 2008. Obzor. ISBN 978-80-7260-206-3. (SVKUL; N204521) **Anotace:** Autorka mapuje tzv. retribuční soudnictví, jehož cílem mělo být potrestání nacistických zločinců, kolaborantů, udavačů apod. Celkem bylo ve 24 mimořádných lidových soudech v českých zemích souzeno přes 40 tisíc lidí a odsouzeno přibližně 23 tisíc lidí, z toho 738 na smrt. – Web obalkyknih.cz
6. JIŘÍK, Václav. *Klatovské oprátky*. Plzeň: Fraus, c2004. ISBN 80-7238-376-0. (SVKUL; N172767) **Anotace:** Děj této knihy ze žánru literatury faktu nás zavádí do prvních poválečných let. Před českou společností stál mimo jiné úkol vyrovnat se s dobou okupace. A také potrestat viníky malých či velkých tragédií, které se odehrály. Ještě dodnes zůstává kolem tohoto

problému řada otazníků. Autor do této diskuse přispěl osudy dvaceti mužů a žen, které odsoudil Mimořádný lidový soud v Klatovech k nejvyšším trestům. Proto kniha nese zmíněný název. Při zpracování jejich osudů použil dosud nepublikované archivní materiály a odvolává se na vydanou historickou literaturu. Vznikl tak autentický pohled na válečný a poválečný děj oprostěný od předchozího černo-bílého schématu. – Web obalkyknih.cz

7. KMOCH, Pavel. *Provinění proti národní cti: „malá retribuce“ v českých zemích a Trestní nalézací komise v Benešově u Prahy*. Praha: Academia, 2015. Historie. ISBN 978-80-200-2475-6. (SVKUL; N249107) **Anotace:** Jakým způsobem probíhalo po druhé světové válce v českých zemích potrestání tzv. každodenní kolaborace? Tato kniha se věnuje právě trestání provinění proti národní cti podle dekretu prezidenta republiky č. 138/1945 Sb., tedy tzv. „malému retribučnímu dekretu“. Kromě detailně rozpracované legislativní stránky retribuční praxe je zde také prostor pro komparaci s průběhem retribuční praxe v dalších zemích. Formou lokální sondy kniha navíc popisuje činnost a výstupy konkrétní Trestní nalézací komise v Benešově u Prahy. Tato sonda nabízí jak analýzu zahájených kauz a statistiku typů obvinění, odsouzených či osvobozených případů, druhů a výše trestů, tak komparace těchto údajů s údaji v jiných okresech. – Web obalkyknih.cz
8. KUKLÍK, Jan. *Dějiny československého práva 1945–1989*. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-17-9. (SVKUL; N225652) **Anotace:** Kniha mapuje vývoj československého soukromého i veřejného práva v kontextu politických a hospodářských dějin Československa po druhé světové válce. Poukazuje na specifika jednotlivých odvětví práva pod vlivem komunistické ideologie, stejně jako na proces deformace tradičních právních institutů. Autoři se věnují také bezprostředně poválečnému období, obnově právního řádu a vypořádání se s válečnou minulostí. Kniha je určena především studentům vysokých škol. – Web obalkyknih.cz
9. LIŠKA, Otakar. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918–1989*. 2., opr. a rozš. vyd. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006. Sešity Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu. ISBN 80-86621-09-X. (SVKUL; IN184233) **Anotace:** Přílohu tvoří výňatky ze zákonných norem a předpisů vážící se k absolutnímu trestu v období od roku 1852 až po jeho zrušení roku 1990 a dokumentační materiál o některých provedených trestech smrti (L. Novák, Čurda, M. Horáková, V. Mrázek). – Městská knihovna v Praze
10. PEJČOCH, Ivo a Jiří PLACHÝ. *Okupace, kolaborace, retribuce*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – Prezentační a informační centrum MO, 2010. ISBN 978-80-7278-529-2. (SVKUL; N216680) **Anotace:** Téma konference se věnuje představení nejnovějších poznatků na poli vědeckého bádání v oblasti odbojové činnosti, dějin protektorátu, kolaborace a jejich důsledků po skončení války. Přednesené příspěvky nabízejí pohled českých historiků na jedné

straně a reflexi odborníků ze sousedních zemí i zemí dalších kontinentů, na straně druhé. – SKAT – Souborný katalog

11. PEJČOCH, Ivo a Jiří PLACHÝ. *Ženy na popravišti: tresty smrti vykonané v Československu na ženách v rámci retribučního soudnictví v letech 1945-1948*. Cheb: Svět křídel, 2016. ISBN 978-80-87567-86-9. (SVKUL; N252771) **Anotace:** V letech 1945–1947 a pak znovu od března do prosince 1948 probíhala v Československu tzv. první a druhá retribuce. Jednalo se o proces potrestání válečných zločinců a kolaborantů, kteří se provinili podle tzv. velkého retribučního dekretu (č. 16/1945 Sb.). Na principu potrestání těchto zločinců se shodly exilové reprezentace okupovaných evropských států již počátkem roku 1942. O rok později přijaly za své tuto myšlenku i spojenecké velmoci. Ještě během války byla čs. exilovými institucemi vypracována norma, tvořící právní rámec pozdější retribuce. Od léta 1945 tak v českých zemích působilo 27 mimořádných lidových soudů (na Slovensku byla situace poněkud odlišná), jimiž bylo v průběhu výše uvedené doby odsouzeno více než 30 tisíc válečných zločinců a kolaborantů. – Web obalkyknih.cz
12. STANĚK, Tomáš. *Retribuční vězni v českých zemích: 1945–1955*. Opava: Slezský ústav Slezského zemského muzea, 2002. ISBN 80-86224-33-3. (SVKUL; N159550)
13. TOLAR, Jan a Oldřich ROLENC. *Zákon o místních lidových soudech: Komentář: Určeno pro soudce míst. lid. soudů, pro prac. justice, prokurátory, orgány Veřejné bezpečnosti, prac. nár. výborů, advokáty ... a stud. právnických fakult*. Praha: Orbis, 1964. Právnická edice. Zákony.

ČLÁNKY A STATI

14. ŘEHÁČEK, Karel. Internace představitelů protektorátního režimu v mužské trestnici na Borech po roce 1945. In: *Mezi Hradcem Králové a Plzní: východočech na českých univerzitách: sborník in memoriam Prof. PhDr. Zdeňku Mackovi, CSc.* Ústí nad Orlicí: Oftis, 2006, s. 154–162. ISBN 80-86845-62-1. (SVKUL; N189861)
15. ŠIMKOVÁ, Pavla. Komplexní rozbor poválečných retribučních a nezodpovězené otázky. *Soudobé dějiny* [online]. 2013, 20(4), 641–644 [cit. 2018-07-10]. ISSN 1210-7050. Dostupné z: http://www.usd.cas.cz/wp-content/uploads/sd_4_2013.pdf (SVKUL; Č2254)

PERIODICKÉ DOKUMENTY

16. *Západočeský historický sborník*. Plzeň: Státní oblastní archiv, 1995–. (SVKUL; N114205/I–VIII)

AKADEMICKÉ PRÁCE

17. BURDOVÁ, Michaela. *Mimořádný lidový soud v Klatovech*. Praha, 2007. Dostupné také z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/12396/DPTX_2007_1_11220_HS9999_334

- [71_0_52438.pdf?sequence=1](#). Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta právnická, Katedra právních dějin. Vedoucí práce Jan Kuklík.
18. BURDOVÁ, Michaela. *Retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Klatovech v letech 1945–1948*. Praha, 2008. Dostupné také z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/19630/RPTX_2007_2_11220_HR099_2523_87_0_57354.pdf?sequence=1. Rigorózní práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta právnická, Katedra právních dějin.
19. FILAROVÁ, Petra. *Znárodnění a konfiskace v letech 1945–1948: činnost Mimořádných lidových soudů v jednotlivých regionech*. Praha, 2010. Dostupné také z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/26300/DPTX_2008_2_11220_0_37643_0_64172.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Katedra právních dějin. Vedoucí práce Jan Kuklík.
20. KUREČKOVÁ, Tereza. *Retribuční procesy v letech 1945–1948 na území ČSR se zaměřením na region Plzeňska*. Plzeň, 2013. Dostupné také z: <https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/11025/9565/1/Diplomova%20prace%20-%20Tereza%20Kureckova.pdf>. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta právnická, Katedra právních dějin. Vedoucí práce Vendulka Valentová.
21. LOUDA, Jiří. *Retribuční soudnictví v Československu v období 1945–1948*. Plzeň, 2014. Dostupné také z: <https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/11025/22766/1/Retribucni%20soudnictvi%20v%20Ceskoslovensku%20v%20obdobi%201945%20-%201948.pdf>. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta filozofická, Katedra politologie a mezinárodních vztahů. Vedoucí práce Lubomír Lupták.
22. PŘIBÍK, Adam. *Ženy před Mimořádným lidovým soudem v Mostě a v Plzni v letech 1945–1947*. Praha, 2013. Dostupné také z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/58550/DPTX_2011_2_11210_0_343664_0_123582.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav českých dějin. Vedoucí práce Jan Rychlík.
23. ŽAMBERSKÁ, Jana. *Retribuční soudnictví: Mimořádný lidový soud v Plzni*. Plzeň, 2010. Dostupné také z: <https://theses.cz/id/5qs9d9/DP-MD.pdf>. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta filozofická, Katedra antropologických a historických věd. Vedoucí práce Jan Gebhart.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

24. JELEN, Jiří. *Mimořádný lidový soud Klatovy: (1787) 1945–1947 (1983), (1938) 1948 (2004): inventář* [online]. Plzeň: Státní oblastní archiv v Plzni, 2005 [cit. 2018-07-10]. Inventáře a katalogy fondů Státního oblastního archivu v Plzni. Dostupné z: http://www.inventare.cz/pdf/soap-pn/soap-pn_ap0535_10365_mls-klatovy.pdf
25. JELEN, Jiří. *Mimořádný lidový soud Plzeň: (1881) 1945–1947 (1985), (1920) 1948–1949 (1992): inventář* [online]. Plzeň: Státní oblastní archiv v Plzni, 2007 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: http://www.inventare.cz/pdf/soap-pn/soap-pn_ap0645_10366_mls-plzen.pdf